
Vzdělání místo zbrojení

Zpočátku jsem se stávce trochu smála. "Bildung statt Rüstung" - "vzdělání místo zbrojení", či "Geld=Macht=Bildung", "peníze=moc=vzdělání", nejsou zrovna slogany podle mého gusta. Taky jsem si myslela, že to stávkující studenty brzo přestane bavit. Na první schůzi jich bylo kolem dvou set, saarbrückenský kampus je přitom patnáctitisícový. Každý den se ale přidávají noví nespokojenci a aula zůstává od 18.11. obsazená. V praxi to znamená, že ji zdobí plakáty „Dieser Hörsaal ist besetzt“ a spí se tam.

Staří dobří Einstein a Goethe

Na přednášky a jiný běžný provoz ji stávkující uvolňují a pracují na svých požadavcích a propagačních materiálech či popíjejí kafe a brnkají na kytaru v prostorném předsálí. Už z toho je poznat, že nejde o stávku proti vzdělání, ale za vzdělání.

Na rozdíl od Berlína či Mnichova v Saarbrückenu na demonstraci za vzdělání 17. 11. nedorazily tisíce, ale jen stovky mladých. K vytrvalé práci a tlaku na vedení školy se ale mají i zde. A o co studenti zdejší univerzity, ale i jinde v Německu a Rakousku, na mnoha desítkách institucí, usilují?

V narážce na Luthera studenti své požadavky zformulovali do devíti a půl tezí:

1. Zrušení poplatků za studium. (V některých spolkových zemích se platí jen za překročení doby studia či za druhé studium, zde v Sársku se v prvním a druhém semestru platí 300 euro, v semestrech vyšších pak 500 euro. Mnozí studenti mi řekli, že nějaké poplatky by vzali, ale takhle vysoké? Nájem tu stojí mezi 200–300 euro za měsíc.)
2. Rovnoprávnost při jednání o záležitostech univerzity jako základní podmínka spravedlivého školství. (V akademickém senátu zde totiž studenti mají pouze jednu čtvrtinu hlasů a v praxi toho mnoho neovlivní.)
3. Transparentnost univerzitních financí. (Z jednorázového účetního přehledu celého roku nikdo nic důležitého nevyčte, říkají.)
4. Přepřevážení náplně bakalářských a magisterských kurzů. (Některé obory bakalářem získaly, na jiných se pouze místo jedenácti semestrů daná látka naměstnala do šesti. Mluvil o tom student bioinformatiky, kterého se to týká. Prý se nyní studium nedá stihnout ani za sedm semestrů, které zde maximálně může trvat bakalář. Problémem jsou také místa na magisterském studiu, pouze asi čtyřicet procentům absolventů bakalářského stupně je na základě jejich známek umožněno studovat dál.)
5. Zrušení tzv. Numerus clausus. (V určitých oborech existuje tzv. numerus clausus, studenti dostanou místo na medicíně či politologii podle svých známek na konci střední. Místa přiděluje centrální úřad, ač zde na rozdíl od např. Velké Británie neexistují jednotné závěrečné zkoušky. Školství je totiž v gesci jednotlivých spolkových zemí. Numerus clausus si – a to je velký rozdíl ve srovnání s ČR –není možné vylepšit přijímačkami.)
6. Současný vzdělávací systém na základních a středních školách a gymnáziích je neudržitelný. (Nespokojenost studentů vyjadřují zejména s osmiletými gymnázii a s uzavřeností školského systému, který nedává rovné šance dětem ze všech sociálních vrstev.)
7. Ekonomizace vzdělání vede k chovnému vztahu k lidskému kapitálu. (Připadají si, že je univerzita připravuje jen pro trh, ale nevzdělává. Alespoň tak jsem to pochopila.)
8. Stávka je logickým důsledkem školské politiky.
9. Využití peněz z poplatků. (Taky by mě švalo, kdyby mi vedení slíbilo, že peníze z poplatků půjdou na nové učitele a tedy na to, aby ve třídách bylo méně studentů, nebo na rozšíření nabídky předmětů. Nyní za poplatky univerzita staví a opravuje. Hlavní potíž ale tkví v tom, že studenti nemají možnost upozornit, která z nových budov je opravdu potřeba, a kde jsou evidentně nevyužívané volné místnosti.)

9,5 Pýcha předchází...

Ve foyeru se nyní pracuje na dalších, konkrétnějších požadavcích, studenti mají týdenní plán, rozdělili se podle zájmů do pracovních skupin (poplatky, ekonomizace vzdělání, PR, sociální uzavřenost současného systému...) a v domluvenou

hodinu si sdělují dosavadní výsledky. Vše působí kultivovaně, velmi demokraticky (kdo hlasuje pro to, abychom nyní hlasovali?) a jen někdy zazní na můj vkus příliš radikální hlas. Většina aktivistů se spíš bojí, aby je ostatní nevnímali jako lenochy, kteří nechtějí platit a práce jim taky nevoní. Zřídili proto i informační stánek a přehršel plakátů a různých materiálů vysvětluje, co je potřeba zlepšit.

Jen poutavé slogany na krabicích se siluetami Einsteina či Goetheho jsou trochu zavádějící. Wie gut war Einsteins NC (numerus clausus)? – Jakýpak měl průměr známek Einstein? – a Credit points für Goethes Faust? – Kredity za Fausta? – sice zní dobře, ale pomíjejí realitu. Samozřejmě, že se najdou talenty, které na střední propadají, a že leckteré hodnoty nelze přesně změřit a přidělit jim body dle jednotného kreditního systému. Pro většinu to ale, troufnu si tvrdit, neplatí. I literaturu je třeba nějak hodnotit a bez početních omezení by některé obory prostě nemohly prvních několik semestrů fungovat. Jiná otázka je, co vede k horšímu numerus clausus u potenciálních studentů z určitých sociálních skupin, tou se ale zabývá pracovní skupina „základní a střední školství“.

V Česku sice na státních vysokých nemáme školné, zato problémů je u nás určitě víc. Už jen to, že se – přinejmenším zde v Saarbrückenu – neprotestuje kvůli nespokojenosti s celkovou kvalitou vzdělání, o leccčem vypovídá. Stávkujícím asi nejvíc vadí, jak je nastavený celý systém, ale když už studují, k samotným vyučujícím tolik výhrad nemají. Co z této perspektivy pro mě jako Češku znamená teze číslo 8: Stávka je logickým důsledkem školské politiky? Možná to, že mám sníženou citlivost k špatně nastaveným studijním plánům, nerovným šancím pro lidi ze znevýhodněného prostředí či k aroganci vedení. Nebo že mě ani nenapadá se ptát, co vlastně je vzdělání. Tady se tuhle otázku stávkou snaží přinejmenším oživit.

Text byl v téměř stejném znění zveřejněn na richterova.blog.respekt.cz